

Ara zo dix N.S. als seus dicíples: Nós entrarem en la ciutat de Jherusalem ---», *1°* 3v8; també en les *VidesR*; on, però, figuren més aviat *ares*, *aras* (veg. el gloss.).⁶

La forma bàsica *aora* en català és preliterària, però ens obliga a restituir-la, per a data primerenca, el paral·lisme amb el fr. ant. *ore* (avui en general *or*), en el qual la *o* no pot resultar fonèticament més que d'un *ayra* bàsic (pron. ràpida de *aora*), amb l'it. *ora* i amb el cast.-port. *a(g)ora*, i d'aquella resultà *ara* per una pronúncia contracta i descuidada (gràcies a l'ús proclíctic i al desgast enorme d'aquestes partícules, sovint articulades en forma ben negligent i laxa); pronúncia que veiem repetir-se sota els nostres ulls, modernament, en parlars castellans: *ahora* contret en *ara* molt sovint a Andalusia (Córdoba etc.), l'Argentina etc.; i *arabíen* ja apareix escrit en la novella picaresca del *Soldado Pindaro* (princ. S. XVII).⁷

Quant a la formació etimològica del preliterari i romànic *aora* és lícit discrepar. En el DCEC vaig demostrar que el cast. mod. *ahora* no té cap consistència històrica: *agora* fou la forma quasi general fins a princ. S. XVII (per bé que la reduïda comença a aparèixer esporàdicament en el XIV): com que és la que s'ha mantingut en gall.-port. fins avui, és segur que en castellà i portuguès ve de *ḤĀC ḤŌRĀ* 'en aquesta hora'; i és convincent admetre que també en les altres llengües romàniques es tracti, si fa no fa, del mateix ètimon: sigui que la reducció de tipus castellà vulgar es vagi anticipar allà en uns quants segles, sigui que allí es partís d'una forma *ḤĀ ḤŌRĀ* amb variant morfològica, demostratiu que es remuntaria fins al llatí vulgar, i que de fet hi està ben comprovada (Lindsay, *Glotta* II, 300).⁸

Altres han volgut partir de *AD ḤŌRAM* 'a l'hora, en hora', combinació que va existir, en efecte. Ha escrit Rohlf s després: «no veo ninguna razón por la que *agora* y *ahora* no puedan representar dos tipos distintos: *HAC HORA* y *AD HORAM*». És clar que, si això és volgués aplicar al castellà, caldria rebutjar-ho en absolut, com sigui que allí el descabdellament *aora* és tan heterogeni, i solament produït en una part del territori d'*agora*. Però crec que cal entendre, que ell admet un tipus *AD HORAM* per al cat.-oc.-fr.-it. i l'ètimon *HAC HORA* com a font única del cast.-port., i en aquest sentit la idea és admissible. Car acaba ell dient: «se conoce *AD HORAM* en la acepción de 'statim', 'modo' de textos latinos del S. VI, vid. *ThLL* VI, 2960» (*Homenaje a Dám. Alonso* III, 273). Ara bé això és admissible, i cada u triarà allò que el convenci més.

Tanmateix notem que el sign. de *ad horam* en Sèneca (segons Gölzer —Dicc. Benoist-Gölzer— que ho tenia ben estudiat) és «à l'heure, et quelquefois sur l'heure, alors». O sigui que el sentit normal d'aquesta expressió llatina poc corrent fou 'immediatament', el qual «quelquefois» es debilita fins a «modo», o sigui «sur l'heure, alors». Si és això mateix en els exemples del S. VI pescats rarament per l'exhaustiu *ThLL*, és clar que ja semànticament aquest ètimon *AD ḤŌRAM* és un xic menys satisfactori que *ḤĀ(C) HORA*. Queda

admesa doncs, la legitimitat de l'ètimon *AD HORAM*, i la tesi d'origen dualista propugnada per Rohlf; però sense admetre que la tesi unitarista sigui en cap aspecte ni mesura menys satisfactòria que l'altra, i reconeixent que una hipòtesi unitària és, sempre, més persuasiva lògicament que les hipòtesis duals.

Usos posteriors d'interès. *Ara* exhortatiu: «*Ara* entonets ací ---», Eiximenis (*DComp.*, 319.18). *Ara* i més aviat *ara* --- *ara*, disjuntiu (en doble, p. ex., en doc. de 1527, *BABL* IV, 379) que donarà amb context s. v. *saquejar*; «axí com un navili que l'om que y navegua, o *ara* dorma, o vetle, o menja, o begua, o face què s vulla, tots temps acamina, e gran camí fa, que la nau lo porta ---», StVicentF (*Quar.*, 91.20). Semblant al nostre exclamatiu modern *ara ves!*, són els port. *ora essa!*, *ora bão ha* ---, per als quals Spitzer, *Litbl.* xxv, 78.

Ara-abans-ara: «tots esglayats fugírem, creyent que *ara-abans-ara*, / en Bahama y sos boscos jauria la mar», *Ail.* (1867) III, 14b (reemplaçat en la versió definitiva); «Albion, Espanya, Líbia, com branques ab llur arbre, / *ara-abans-ara* a trossos capbussan a la mar», *Ail.* IX, 36d, ja en l'original de 1877 (estrofa que no hi és en el de 1867). En lleu variant: «En compte dels dossers de --- fulles --- esgarriñoses cintes de foc: *Ara-abans d'ara* tornarà a esclatar la pluja», Genís Aguilar (*Julita*, p. 163); «La tristor avui reposa / pels àmbits del vell casal / que *ara-abans-d'ara* floria / en títols de senyoria ---», Guasp (*IdOr* IX, 101; de nou p. 168).

Ara-més s'havia usat amb un sentit semblant al de l'it. *ormai*, fr. *désormais*, cat. ant. *huimés*: «Qui t'ha vista rica y plena! / *Ara-més* un "déu del cel" [dicteri sarcàstic de Felip IV] declarada 'ns té la guerra» en una versió vigatana d'*Els Segadors* recollida per Verdager, MilàF, *Romllo.*, 812, versió B (= *ara et paga un D. d. C.* en la versió C, ripollesa).

Ara ha 'ara fa' es pot contraure en *ara* ---: «Yo li he dit al amo de la masia si tenia un vi ben revell y ben rebò, y m'ha dit que sí que'l tenia: *D'ara tres anys*; d'una cupada de negre», Guimerà (*Maria Rosa*, 135).

Entre els compostos de *ara*, recordarem sobretot *encara* (del qual hem tractat a *ANC*) i *adesiara* (vegeu *ADÉS*). Per a *suara*, veg. *SUS*; per a *hora nona*, veg. *NOU*. En *hora mala* («avibus omnibus malis, infelibus, eas», *DTol.* 1670); i en *hora bona* («en h. b. que ell isca quant voldrà», «anat en *hora bona*»; «és nat un minyó, se respon: *molt en hora bona*», Lacav.), soldats un i altre ja Belv.; «ja comprenc ara vostra mudança --- pare, vos ne donc la *enhorabona*», Vidal Va. (*Rosada d'estiu*, 308).

Rellotge [1341], pres del ll. *horologium* 'rellotge de sol', 'rellotge de sorra', gr. *ὀρολόγιον*, cpt. amb *λέγω* 'jo compto' [1362, 1377]: «com lo nostre *reloste* se sia del tot torbat» (Rubió, *Docs. Cult. Cat. Mig.* II, 183). Abans s'havia passat per les formes *aroloite*, *areloste*, d'on *reloste* amb afèresi de la *o*-*o* *a*-, que es confongué amb l'article (*lo roloste* > *lo reloste*), i després *l* es va canviar en *ll*, havent estat presa per inicial darrere un prefix *re*.